

Άμβλωση: Έγκλημα χωρίς τιμωρία;

Μπαστουνάς Γιώργος
4^ο έτος Νομικής ΑΠΘ

«Η άμβλωση αποτελεί ένα έγκλημα, του οποίου οι περιπτώσεις της μη τιμώρησης κατέχουν κεντρικό ρόλο στην όλη προβληματική».

Εισαγωγή

Ένα από τα πιο διαχρονικά θέματα στη χώρα μας με ιδιαίτερες κοινωνικές, ηθικές, αλλά και νομικές προεκτάσεις είναι οι αμβλώσεις. Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται από τα ποσοστά που κατά καιρούς έρχονται στη δημοσιότητα. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα οι αριθμοί των ετήσιων αμβλώσεων ανέρχονται σε 150.000, αριθμός υπερδιπλάσιος των ετήσιων γεννήσεων, επισημαίνοντας μάλιστα ότι το 25% αυτών αφορά νεαρά κορίτσια, τα οποία βρίσκονται σε ηλικία κάτω των 16 ετών¹. Αν μάλιστα λάβουμε ως δεδομένο ότι πολλές αμβλώσεις γίνονται εκτός νόμιμου πλαισίου με μη ασφαλή τρόπο, αντιλαμβανόμαστε τις τεράστιες διαστάσεις αυτού του ζητήματος². Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, ότι πα-

γκοσμίως τίθενται σε κίνδυνο 25.000.000 γυναίκες, οι οποίες αναγκάζονται να προβούν σε παράνομες και μη ασφαλείς αμβλώσεις³.

Στο παρόν άρθρο κεντρικής σημασίας είναι η ανάλυση του νομικού πλαισίου των αμβλώσεων στην Ελλάδα, όπως αυτό διαμορφώνεται μέσα από το άρθρο 304 του Ποινικού Κώδικα⁴ (εφεξής: ΠΚ).

ται στάθμιση μεταξύ των δικαιωμάτων της μητέρας και των αντίστοιχων δικαιωμάτων του αγέννητου παιδιού (§213). Έτσι, παρά τη θετική διαπίστωση, που επιτελεί, εντούτοις δεν προβαίνει σε μία πιο ξεκάθαρη κατοχύρωση.

³ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Preventing unsafe abortion, διαθέσιμο στο <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs388/en/>.

⁴ Άρθρο 304 ΠΚ «1. Όποιος χωρίς τη συναίνεση της εγκύου διακόπτει την εγκυμοσύνη της τιμωρείται με κάθειρξη.

2α. Όποιος με τη συναίνεση της εγκύου διακόπτει ανεπίτρεπτα την εγκυμοσύνη της ή προμηθεύει σ' αυτή μέσα για τη διακοπή της τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και αν ενεργεί κατά συνήθεια τις πράξεις αυτές τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

β. Αν από την πράξη της προηγούμενης διάταξης προκληθεί βαρεία πάθηση του σώματος ή της διάνοιας της εγκύου, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και αν προκληθεί ο θάνατός της επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα έτη.

3. Έγκυος που διακόπτει ανεπίτρεπτα την εγκυμοσύνη της ή επιτρέπει σε άλλον να την διακόψει τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ένα έτος.

4. Δεν είναι άδικη πράξη η τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης που ενεργείται με τη συναίνεση της

¹ Πανταζόπουλος Γ., Αμβλώσεις στην Ελλάδα: ένα σοκ σε εξέλιξη, διαθέσιμο στο http://www.lifo.gr/print/tora_tora/140029.

² Αναφορικά με τη συζήτηση, που διεξάγεται και αφορά το αν η άμβλωση αποτελεί δικαίωμα της εγκύου, ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στην απόφαση Α, Β και C κατά Ιρλανδίας του ΕΔΔΑ (16/12/2010 - διαθέσιμη στο <http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-102332&filename=001-102332.pdf>). Στη συγκεκριμένη απόφαση αναγνωρίζεται το δικαίωμα στην άμβλωση. Ωστόσο, αξίζει να υπογραμμισθεί η αιτιολογία την οποία χρησιμοποιεί το ΕΔΔΑ. Αναλυτικότερα, δέχεται, ότι τόσο η θέσπιση περιορισμών, όσο και απαγορεύσεων στην άμβλωση θεωρείται παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή της εγκύου (§212). Ωστόσο, παρά αυτή την παραδοχή δεν εντάσσει στο πεδίο του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ αυτό το δικαίωμα, γιατί, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει, απαιτεί-

Στόχος είναι η παρουσίαση των βασικών σημείων, η ερμηνεία των ζητημάτων που χρήζουν ιδιαίτερης προσέγγισης, καθώς και η επισήμανση των προτεριμάτων, αλλά και των αδυναμιών του υπάρχοντος νομικού πλαισίου.

Έννομο αγαθό και φορέας αυτού

Κατά μία άποψη η συγκεκριμένη διάταξη, που αφορά στην τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης έχει θεσπιστεί προκειμένου να προστατεύσει το συμφέρον της κοινωνίας, μέσω της ανανέωσης του πληθυσμού και αντιμετώπισης του δημογραφικού προβλήματος⁵, αλλά και μέσω της προστασίας των ηθών⁶, που προσβάλλονται. Η άποψη αυτή θεωρεί ως φορέα του εννόμου αγαθού το έθνος ή την κοινωνία και θα μπορούσε στις μέρες μας να χαρακτη-

ριστεί ξεπερασμένη. Και αυτό γιατί, αν δεχόμασταν ότι στόχος της διάταξης είναι η αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος, τότε θα έπρεπε να ποινικοποιήσουμε όλους τους τρόπους αντισύλληψης⁷. Συγχρόνως, γίνεται ορθώς αποδεκτό, ότι οι ηθικοί κανόνες δεν γίνεται να αποτελούν έννομο αγαθό⁸. Σε κάθε περίπτωση πάντως η διάταξη αυτή έχει τεθεί για να προστατεύσει ατομικά έννομα αγαθά και όχι κοινωνικά⁹.

Κατ' άλλη ορθότερη άποψη, η συγκεκριμένη διάταξη αποβλέπει στην προστασία του εννόμου αγαθού του «εμβρύου». Παρότι το έγκλημα που μελετούμε υπάγεται, βάσει του ποινικού κώδικα, στα εγκλήματα κατά της ζωής, εντούτοις γίνεται δεκτό, κατά την ορθότερη άποψη, ότι το έμβρυο ως αντικείμενο δικαιοτικής προστασίας απολαμβάνει, ως φυσικό και κοινωνικό μέγεθος διαφορετικό από τον άνθρωπο¹⁰, ποιοτικά διαφορετική προστασία σε σχέση με αυτόν¹¹.

εγκύου από γιατρό μαιευτήρα - γυναικολόγο με τη συμμετοχή αναισθησιολόγου, σε οργανωμένη νοσηλευτική μονάδα, αν συντρέχει μία από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Δεν έχουν συμπληρωθεί δώδεκα εβδομάδες εγκυμοσύνης.

β) Έχουν διαπιστωθεί, με τα σύγχρονα μέσα προγεννητικής διάγνωσης, ενδείξεις σοβαρής ανωμαλίας του εμβρύου που επάγονται τη γέννηση παθολογικού νεογνού και η εγκυμοσύνη δεν έχει διάρκεια περισσότερο από είκοσι τέσσερις εβδομάδες.

γ) Υπάρχει αναπότρεπτος κίνδυνος για τη ζωή της εγκύου ή κίνδυνος σοβαρής και διαρκούς βλάβης της σωματικής ή ψυχικής υγείας της. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται σχετική βεβαίωση και του κατά περίπτωση αρμόδιου γιατρού.

δ) Η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα βιασμού, αποπλάνησης ανήλικης, αιμομιξίας ή κατάχρησης γυναίκας ανίκανης να αντισταθεί και εφόσον δεν έχουν συμπληρωθεί δεκαεννέα εβδομάδες εγκυμοσύνης.

5. Αν η έγκυος είναι ανήλικη, απαιτείται και η συναίνεση ενός από τους γονείς ή αυτού που έχει την επιμέλεια του προσώπου της ανήλικης».

⁵ Ζαγκαρόλας Ι., Το έγκλημα της αμβλώσεως εις τον νέον Ποινικόν Κώδικα, Ποινικά Χρονικά 1951, σ. 495 / Τζωρτζόπουλος Χ., Σχόλια εις τον ισχύοντα Ελληνικόν Ποινικόν Νόμον (ειδικό μέρος), τόμος α', Α. Ι. Ράλλη, 1926, σ. 175 επ.

⁶ Τζωρτζόπουλος Χ., Σχόλια εις τον ισχύοντα Ελληνικόν Ποινικόν Νόμον (ειδικό μέρος), τόμος α', Α. Ι. Ράλλη, 1926, σ. 175 επ.

⁷ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 68.

⁸ Είναι χαρακτηριστική η διατύπωση του Μανωλεδάκη Ι.: «Οι ηθικοί κανόνες δεν είναι, όμως, δυνατόν να αποτελούν έννομον αγαθόν. Διότι το εμπειρικόν περιεχόμενον της εννοίας των είναι κατ' εξοχήν «εσωτερικόν», αναγόμενον όχι εις την σφαίραν της εξωτερικής εμπειρίας των αισθήσεων, αλλ' εις το πεδίο της εσωτερικής ενδοσκοπήσεως» σε Μανωλεδάκης Ι., Η διαλεκτική έννοια των εννόμων αγαθών, Σάκκουλας, 1973, σ. 96.

⁹ Ανδρουλάκης Ν., Ποινικόν Δίκαιον (ειδικό μέρος), Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1974, σ. 88.

¹⁰ Την παραδοχή αυτής της άποψης ενισχύει η απόφαση Νο εναντίον Γαλλίας του ΕΔΔΑ (8/7/2004 - διαθέσιμη στο <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61887>). Συγκεκριμένα, χαρακτηριστική είναι η παρέμβαση της Family Planning Association, όπου επισημαίνεται, ότι αν εξομοιώναμε την προστασία του εμβρύου με την προστασία την οποία απολαμβάνει ο άνθρωπος μέσω του άρθρου 2 της ΕΣΔΑ, τότε όλοι οι μέθοδοι αντισύλληψης, που χρησιμοποιούνται καθίστατο παράνομες, δεδομένου, ότι ενήργησαν ή θα μπορούσαν να ενεργήσουν μετά από τη σύλληψη για την πρόληψη της εμφύτευσης. Μία λύση, που όπως χαρακτηριστικά τονίζει, θα είχε καταστροφικές συνέπειες (§68).

¹¹ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 4-7.

Ωστόσο, παρότι οι υποστηρικτές της συμφωνούν ως προς το προστατευόμενο έννομο αγαθό, διαφοροποιούν τις απόψεις τους ως προς τους φορείς του.

Σύμφωνα με την πρώτη, φορέας του αγαθού είναι αυτό καθεαυτό το έμβρυο, με το επιχείρημα ότι η ζωή του εμβρύου δεν έχει υποδεέστερη αξία από τη ζωή του ανθρώπου¹². Μία τέτοια άποψη, ωστόσο, αγνοεί το εξής: ότι το έμβρυο είναι κάτι ποιοτικά διαφορετικό από τον άνθρωπο. Το δικαίό μας ως ανθρωποκεντρικό δίκαιο¹³ αποσκοπεί να προστατέψει τον άνθρωπο, τον οποίο και μόνο αναγνωρίζει ως φορέα δικαιωμάτων¹⁴, και κατ'επέκταση φορέα εννόμων αγαθών από την στιγμή της γέννησής του¹⁵. Συνεπώς, φορέας του εννόμου αγαθού δεν είναι το έμβρυο, αφού δεν μπορεί να θεωρηθεί υποκείμενο δικαιώματος, πριν καταστεί αυτοτελώς βιώσιμο¹⁶ και σε καμία περίπτωση δεν έχει δυνατότητα αυτοπροσδιορισμού¹⁷.

Η δεύτερη άποψη υποστηρίζει ότι φορέας του εννόμου αγαθού είναι η έγκυος γυναίκα. Το έμβρυο θεωρείται ως φυσική ιδιότητα του γυναικείου σώματος και επομένως με βάση αυτή την άποψη η έγκυος έχει το πιο άμεσο συμφέρον για τη διατήρηση του εννόμου αγαθού. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο, ότι η διακοπή της κύησης μπορεί να επέλθει μόνο με τη συναίνεση της εγκύου, ενώ πουθενά

στο νόμο δεν απαιτείται η συναίνεση του άνδρα¹⁸.

Η παραπάνω άποψη αντικρούεται από μία ορθότερη, η οποία προβαίνει σε μία στάθμιση. Συγκεκριμένα, θεωρεί ότι το έμβρυο φέρει εγγενώς στοιχεία τόσο του γυναικείου, όσο και του ανδρικού σώματος, που το παρήγαγαν. Επομένως, αποτελεί μία φυσική προέκταση των δύο αυτών ατόμων¹⁹. Και παρότι το έμβρυο αποτελεί φυσική ιδιότητα του γυναικείου σώματος, εντούτοις αν ιδωθεί ως αυτοτελής οντότητα, γίνεται δεκτό ότι θεμελιώνεται αυτοτελές συμφέρον και στον άνδρα για τη διατήρησή του. Το συμφέρον αυτό του πατέρα μπορεί να επιβεβαιωθεί και από το γεγονός της αυτοτελούς τιμώρησης της εγκύου, όταν διακόπτει ανεπίτρεπτα την εγκυμοσύνη της ή επιτρέπει σε άλλον να τη διακόψει (άρθρο 304 παρ. 3 ΠΚ)²⁰.

Αντικειμενική υπόσταση

Τρόποι τέλεσης

Το έγκλημα της τεχνητής διακοπής της εγκυμοσύνης είναι ένα υπαλλακτικώς μικτό έγκλημα. Και αυτό γιατί μπορεί να τελεστεί με διάφορους τρόπους (μικτό), οι οποίοι μπορούν να εναλλαχθούν ή να σωρευθούν στην ίδια μονάδα εννόμου αγαθού, χωρίς να έχουμε συρροή εγκλημάτων, αλλά ένα έγκλημα (υπαλλακτικό)²¹. Αναλυτικότερα, οι τρόποι τέλεσης του εγκλήματος είναι δύο: η διακοπή της κύησης και η προσφορά στην έγκυο μέσων, που προκαλούν διακοπή της κύησης.

Αναφορικά με τον πρώτο τρόπο τέλεσης, τη διακοπή της κύησης, γίνεται δεκτό ότι πραγματοποιείται με οποιονδήποτε τρόπο που επιφέρει τη θανάτωση του εμβρύου. Μπορεί να πραγματοποιηθεί τόσο με επενέργεια στο ίδιο το έμβρυο (με χημικά, μηχανικά ή άλλα μέσα), όσο και με επενέργεια στο σώμα της εγκύου (με χτυπήματα, πρόκληση τρό-

¹² Ανδρουλάκης Ν., Ποινικόν Δίκαιον (ειδικό μέρος), Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1974, σ. 88 / Φιλιππίδης Τ., Μαθήματα Ποινικού Δικαίου (ειδικό μέρος), τεύχος β', 1981, Σάκκουλα, σ. 122.

¹³ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 67.

¹⁴ Χρυσόγονος Κ., Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 51.

¹⁵ Οι μόνες εξαιρέσεις, όπου αναγνωρίζονται δικαιώματα στο έμβρυο είναι αυτές των άρθρων 36 και 1711 ΑΚ, που τελούν υπό τη νομική αίρεση, ότι θα γεννηθεί ζωντανό το έμβρυο. Αν πληρωθεί η αίρεση η κτήση των δικαιωμάτων καθίσταται οριστική και ισχύουν αναδρομικά από το χρονικό σημείο της επαγωγής τους, δηλαδή πριν από τη γέννηση (Γεωργιάδης Α., Γενικές αρχές αστικού δικαίου, Π. Ν. Σάκκουλας, 2012, σ. 135-135).

¹⁶ Κατρούγκαλος Γ., Το δικαίωμα στη ζωή και στο θάνατο, Σάκκουλα, 1993, σ. 65.

¹⁷ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Η άμβλωση ως πρόβλημα του ποινικού δικαίου, Σάκκουλα, 1984, σ. 166 επ.

¹⁸ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά της ζωής, Σάκκουλα, 2001, σ. 777.

¹⁹ Μανωλεδάκης Ι., Το έννομο αγαθό ως βασική έννοια του ποινικού δικαίου, Σάκκουλα, 1998, σ. 292-293.

²⁰ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 69.

²¹ Καϊάφα Γκμπάντι Μ. σε: Μανωλεδάκης Ι., Ποινικό δίκαιο - Επιτομή γενικού μέρους (επιμέλεια: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε.), Σάκκουλα, 2005, σ. 362-363.

μου, θανάτωση εγκύου)²².

Ο δεύτερος τρόπος τέλεσης του εγκλήματος συνίσταται στην προμήθεια μέσων, που προκαλούν διακοπή της κύησης. Για να γίνει αντιληπτός αυτός ο τρόπος τέλεσης του εγκλήματος είναι αναγκαίος ο προσδιορισμός του όρου «μέσα για τη διακοπή» της εγκυμοσύνης. Αρκεί κάθε μέσο, που μπορεί να προκαλέσει διακοπή της κύησης ή απαιτείται η ύπαρξη μέσων, που προορίζονται μόνον για αυτόν τον σκοπό; Γίνεται, κατ' ορθή ερμηνεία, δεκτό ότι απαιτούνται ειδικά μέσα, που προορίζονται εξ υπαρχής γι' αυτόν τον σκοπό. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η πράξη της προμήθειας έχει αναχθεί αυτοτελώς σε τρόπο τέλεσης του εγκλήματος της τεχνητής διακοπής της κύησης και ακριβώς γι' αυτόν τον λόγο πρέπει να έχει αντικειμενικά την ίδια βαρύτητα για την προσβολή του εννόμου αγαθού με τη διακοπή της κύησης²³. Αντικείμενα λοιπόν, που η φύση τους είναι τέτοια, ώστε η ύπαρξή τους να δικαιολογείται από τον σκοπό της διακοπής της κύησης μπορούν να θεωρηθούν ότι πληρούν το παραπάνω κριτήριο. Μεταξύ αυτών μπορούν να θεωρηθούν τα ειδικά εκτρωτικά φάρμακα και εργαλεία, που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τον παραπάνω σκοπό²⁴.

Για την ολοκλήρωση του εγκλήματος με τον προαναφερόμενο τρόπο της προμήθειας μέσων δεν αρκεί η χορήγηση αυτών απλώς και μόνο, αλλά επιπλέον απαιτείται και η πραγματοποίηση της διακοπής της κύησης με την χρήση τους²⁵. Το στοιχείο αυτό καθίσταται αναγκαίο, παρότι δεν περιγράφεται στη νομοτυπική μορφή του εγκλήματος. Συνά-

γεται ερμηνευτικά από την αναγωγή μιας συμμετοχικής δράσης σε αυτοτελές έγκλημα. Συνεπώς, όπως σε κάθε συμμετοχική δράση, έτσι και εδώ η πράξη της προμήθειας μέσων για τη διακοπή της εγκυμοσύνης έλκει τον άδικο χαρακτήρα από την πράξη του φυσικού αυτοουργού²⁶.

Δράστης

Δράστης του εγκλήματος μπορεί να είναι οποιοσδήποτε τρίτος (ετεροδιακοπή της εγκυμοσύνης), ακόμα και η ίδια η έγκυος (αυτοδιακοπή της εγκυμοσύνης).

Στην περίπτωση που δράστης είναι οποιοσδήποτε τρίτος, εκτός της εγκύου, το έγκλημα μπορεί να τελεστεί είτε με συναίνεση, είτε χωρίς συναίνεση της εγκύου. Αξίζει, συνεπώς, να γίνει μία διάκριση. Στην περίπτωση που το έγκλημα τελείται χωρίς τη συναίνεση της εγκύου παρατηρείται αυξημένο άδικο (άρθρο 304 παρ. 1 - κάθειρξη 5-20 ετών), σε σχέση με την περίπτωση, που το έγκλημα τελείται με τη συναίνεση της εγκύου (άρθρο 304 παρ. 2 εδ. α' - φυλάκιση 6 μηνών-5 ετών). Το αυξημένο άδικο σε αυτή την περίπτωση απορρέει από το γεγονός ότι, εκτός από το έμβρυο, σε αυτή την περίπτωση θίγεται και η ίδια η ελευθερία της εγκύου²⁷. Αντίθετα, στην περίπτωση τέλεσης του εγκλήματος με τη συναίνεση της εγκύου, η ποινική κύρωση μετριάζεται, ακριβώς επειδή εδώ η ελευθερία της εγκύου παραμένει αλώβητη.

Η συναίνεση γενικά αποτελεί λόγο άρσης του άδικου χαρακτήρα της πράξης²⁸. Απαραίτητη προϋπόθεση της συναίνεσης είναι η εξουσία διάθεσης του εννόμου αγαθού. Όμως, σε αγαθά όπως το συγκεκριμένο, που ο φορέας δεν έχει από το δίκαιο την εξουσία να τα διαθέσει ελεύθερα, η συναίνεση αυτού δεν μπορεί να οδηγήσει σε άρση του άδικου της προσβολής²⁹. Ακριβώς για αυτές τις περιπτώ-

²² Ανδρουλάκης Ν., Ποινικόν Δίκαιον (ειδικό μέρος), Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1974, σ. 100 / Μπέκας Γ., Η προστασία της ζωής και της υγείας στον ποινικό κώδικα, Π. Ν. Σάκκουλας, 2004, σ. 491 / Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά της ζωής, Σάκκουλα, 2001, σ. 873.

²³ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 71.

²⁴ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 71.

²⁵ Ανδρουλάκης Ν., Ποινικόν Δίκαιον (ειδικό μέρος), Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1974, σ. 103 / Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 71 / Φιλιππίδης Τ., Μαθήματα Ποινικού Δικαίου (ειδικό μέρος), τεύχος β', 1981, Σάκκουλα, σ. 127-128.

²⁶ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 72.

²⁷ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 70.

²⁸ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε. σε: Μανωλεδάκη Ι., Ποινικό δίκαιο - Επιτομή γενικού μέρους (επιμέλεια: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε.), Σάκκουλα, 2005, σ. 652.

²⁹ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε. σε: Μανωλεδάκη Ι., Ποινικό δίκαιο - Επιτομή γενικού μέρους (επιμέλεια: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Συμεωνίδου-Καστανίδου

σεις, μία εκ των οποίων είναι και η τεχνητή διακοπή της κύησης με τη συναίνεση της εγκύου, δύναται, εφόσον συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις, να οδηγήσει σε μείωση του αδικού χαρακτήρα της προσβολής. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση όπου το ίδιο έγκλημα τελούμενο με τη συναίνεση της εγκύου οδηγεί σε μικρότερη ποινή σε σχέση με την περίπτωση, που το ίδιο θα τελούνταν χωρίς τη συναίνεση αυτής. Η έννοια της συναίνεσης πρέπει να εκληφθεί εδώ με την έννοια της σύμφωνης θέλησης³⁰.

Η συναίνεση σε κάθε περίπτωση πρέπει να είναι έγκυρη, δηλαδή να αποδίδει την πραγματική βούληση της εγκύου. Οι προϋποθέσεις για έγκυρη συναίνεση στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι οι εξής: ικανότητα αξιολόγησης της διάθεσης, γνησιότητα βούλησης διάθεσης, συναίνεση πριν από ατομικά προσδιορισμένη προσβολή³¹.

Προϋποτίθεται σε κάθε περίπτωση, να έχει η έγκυος ικανότητα αξιολόγησης του εννόμου αγαθού, μια ικανότητα, η οποία δεν σχετίζεται με τη δικαιοπρακτική ικανότητα του αστικού δικαίου, αλλά με την ικανότητα καταλογισμού³². Πρέπει ο φορέας να έχει συνείδηση της σημασίας της διάθεσης του εννόμου αγαθού. Ωστόσο, στο άρθρο 304 παρ. 5 ΠΚ, ορίζεται το εξής: «Αν η έγκυος είναι ανήλικη, απαιτείται και η συναίνεση ενός από τους γονείς ή αυτού που έχει την επιμέλεια του προσώπου της ανήλικης». Από τη διάταξη αυτή ο παραπάνω συλλογισμός ανατρέπεται καθόσον στην περίπτωση αυτού του εγκλήματος, που μελετάμε, η συναίνεση της εγκύου θεωρείται σε κάθε περίπτωση έγκυρη, ακόμη και αν αυτή δεν έχει συμπληρώσει το 13^ο έτος της ηλικίας της³³. Το μόνο που αρκεί, συνεπώς, είναι να έχει συνείδηση της σημασίας της δήλωσής της.

Αξίζει όμως σε αυτό το σημείο, όπου περιπλέκε-

ται η συναίνεση της ανήλικης και η συναίνεση των γονιών της, να γίνει μία επισημάνση. Για την εφαρμογή του άρθρου 304 παρ. 2 εδ. α' ΠΚ απαιτείται στην περίπτωση της ανήλικης απλώς και μόνο συναίνεση αυτής, ακόμα και αν δεν υπάρχει επιπλέον η συναίνεση των γονιών της. Το επιπλέον αυτό στοιχείο της συναίνεσης των γονιών της απαιτείται μονάχα για τους ειδικούς λόγους άρσης του αδικού του άρθρου 304 παρ. 5 ΠΚ.

Παράλληλα, η συναίνεση δεν πρέπει να οφείλεται στην επέμβαση άλλου. Σε περίπτωση, που αυτή είναι εξαναγκασμένη, δίδεται δηλαδή μετά από άσκηση σωματικής ή ψυχολογικής βίας, ή αποτελεί προϊόν παραπλάνησης δεν μπορεί να θεωρηθεί έγκυρη³⁴.

Τέλος, η συναίνεση πρέπει να δίνεται πριν από ατομικά προσδιορισμένη προσβολή. Αναλυτικότερα, είναι αδήριτη η ανάγκη αυτή, καθώς η μετά την προσβολή του αγαθού έγκριση δεν την καθιστά έγκυρη. Συγχρόνως, πρέπει να αφορά συγκεκριμένη διάθεση του αγαθού, δηλαδή συγκεκριμένη πράξη προσβολής σε συγκεκριμένη στιγμή. Τέλος, κατά μία άποψη αρκεί να υπάρχει κατά τον χρόνο προσβολής του εννόμου αγαθού με οποιαδήποτε μορφή (π.χ. με ρητή δήλωση, με απλό νεύμα, ακόμα και με αδράνεια) χωρίς να χρειάζεται να περιέλθει σε γνώση του δράστη (θεωρία της ψυχικής τάσης)³⁵, ενώ κατ' άλλη άποψη απαιτείται να έχει εξωτερικευτεί (θεωρία της εκδήλωσης της βούλησης)³⁶.

Αν δράστης είναι η ίδια η έγκυος³⁷ καθίσταται

Ε.), Σάκκουλα, 2005, σ. 653.

³⁰ Κωσταράς Α., Ποινικό Δίκαιο - Επιτομή Ειδικού Μέρους, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, σ. 794.

³¹ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε. σε: Μανωλεδάκη Ι., Ποινικό δίκαιο - Επιτομή γενικού μέρους (επιμέλεια: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε.), Σάκκουλα, 2005, σ. 656-658.

³² Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 70.

³³ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 71.

³⁴ Ανδρουλάκης Ν., Ποινικό Δίκαιο - Γενικό μέρος, τόμος Ι. (θεωρία για το έγκλημα), Π. Ν. Σάκκουλας, 2006, σ. 367-368.

³⁵ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε. σε: Μανωλεδάκη Ι., Ποινικό δίκαιο - Επιτομή γενικού μέρους (επιμέλεια: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε.), Σάκκουλα, 2005, σ. 658 / Χωραφάς Ν., Ποινικόν Δίκαιον (επιμέλεια: Σταμάτης Κ.), τόμος α', Αφοί Π. Σάκκουλα, 1978, σ. 188.

³⁶ Ανδρουλάκης Ν., Ποινικό Δίκαιο - Γενικό μέρος, τόμος Ι. (θεωρία για το έγκλημα), Π. Ν. Σάκκουλας, 2006, σ. 369 / Μαγκάκης Γ., Ποινικό Δίκαιο - Διάγραμμα γενικού μέρους, Παπαζήση, 1982, σ. 234.

³⁷ Η θεωρία παρουσιάζεται διχασμένη ως προς τον αν το έγκλημα είναι γνήσιο ή μη γνήσιο ιδιαίτερο. Ένας χαρακτηρισμός, που διαδραματίζει μεγάλο ρόλο στη συμμετοχή. Η κρατούσα άποψη (Κωσταράς Α., Ποινικό Δίκαιο - Επιτομή Ειδικού Μέρους, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, σ.800 / Μπέκας Γ.,

ιδιαίτερο έγκλημα, καθόσον δεν μπορεί να τελεστεί από τον οποιονδήποτε, αλλά μόνο από το πρόσωπο, που φέρει μία συγκεκριμένη ιδιότητα και μάλιστα εκ φύσεως³⁸.

Το έγκλημα μπορεί να τελεστεί με κάθε πρόσφορο τρόπο. Μέσα σε αυτούς ανήκει και η πράξη της αυτοκτονίας. Όμως εδώ, χρειάζεται προσοχή. Στην περίπτωση της απόπειρας αυτοκτονίας της εγκύου, η ίδια δεν μπορεί να τιμωρηθεί. Η απόπειρα αυτοκτονίας αποτελεί μία μη αξιόποινη πράξη αυτοπροσβολής³⁹. Μάλιστα, η πράξη της αυτοκτονίας σε απόπειρα θεωρείται βαρύτερη σε σχέση με την τεχνητή διακοπή της κύησης. Εφόσον, λοιπόν, δεν τιμωρείται η απόπειρα της αυτοκτονίας, κατά την κρατούσα άποψη δεν θα τιμωρηθεί και η πράξη της διακοπής της κύησης, καθώς δεν δύναται να θέσει τέρμα στη ζωή της η έγκυος χωρίς κατ' ανάγκη να προσβάλει και το έμβρυο από αυτή την πράξη της⁴⁰.

Στο άρθρο 304 παρ. 3 ΠΚ, εκτός από την περι-

Η προστασία της ζωής και της υγείας στον ποινικό κώδικα, Π. Ν. Σάκκουλας, 2004, σ. 506 / Μπιτζιλέκης Ν., Η συμμετοχική πράξη, Σάκκουλα, 1990, σ. 364-365) υποστηρίζει, ότι η συγκεκριμένη ιδιότητα της εγκύου δεν θεμελιώνει για πρώτη φορά, αλλά μειώνει το αξιόποινο (φυλάκιση 10 ημερών-1 έτους) της πράξης του 304 παρ. 2 εδ. α' ΠΚ, αποτελώντας μια προνομιούχα μορφή του εγκλήματος, το οποίο και καθίσταται μη γνήσιο ιδιαίτερο έγκλημα με αποτέλεσμα σε περίπτωση συμμετοχικής δράσης η φυσική αυτή ιδιότητα να λαμβάνεται υπόψιν μόνο για την έγκυο (άρθρο 49 παρ. 2 ΠΚ) για την οποία θα ισχύσει η παρ. 3, ενώ για τον συμμετόχο η παρ. 2 εδ. α'. Η δεύτερη άποψη υποστηρίζει ακριβώς το αντίθετο, ότι δηλαδή είναι γνήσιο ιδιαίτερο, εφόσον η ιδιότητα της εγκύου θεμελιώνει για πρώτη φορά το αξιόποινο και άρα σε περίπτωση συμμετοχικής δράσης για τους τρίτους συμμετόχους θα ισχύει το άρθρο 49 παρ. 1 ΠΚ (Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά της ζωής, Σάκκουλα, 2001, σ. 873).

³⁸ Μπιτζιλέκης Ν., Η συμμετοχική πράξη, Σάκκουλα, 1990, σ. 350.

³⁹ «Η αυτοκτονία δεν αναγράφεται υπό των νεωτέρων νομοθετών μεταξύ των τιμωρητέων πράξεων, θεωρηθέντος ότι δικαιούται έκαστος να διαθέσει την ιδίαν αυτού ζωή», Αιτιολογική Έκθεση Σχεδίου Ποινικού Κώδικα 1933, σ. 454-455.

⁴⁰ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 72.

πτωση της διακοπής της κύησης από την ίδια την έγκυο, τυποποιείται ευθύνη της εγκύου και στην περίπτωση που «επιτρέπει σε άλλον να διακόψει την εγκυμοσύνη της». Η ευθύνη και στις δύο περιπτώσεις αποτιμάται σε φυλάκιση μέχρι ένα έτος (10 ημέρες-1 έτος). Και παρότι η περίπτωση αυτή εμφανίζεται ως άμεση συνέργεια στο έγκλημα, γίνεται αντιληπτό από την παραπάνω διάταξη, ότι ο νομοθέτης την έχει αναγάγει σε αυτοτελές έγκλημα⁴¹.

Υποκειμενική υπόσταση

Για την πλήρωση τις υποκειμενικής υπόστασης σε όλες τις περιπτώσεις που περιγράφησαν παραπάνω, απαιτείται δόλος οποιουδήποτε βαθμού (άρθρα 18 εδ. α' και β' και 26 παρ. 1 ΠΚ). Ο δόλος αυτός πρέπει να καλύπτει τη θανάτωση του εμβρύου. Στην περίπτωση της χορήγησης μέσων που προκαλούν διακοπή της κύησης, ο δόλος πρέπει να καλύπτει όχι μονάχα την χορήγηση μέσων, αλλά και την ίδια την διακοπή της κύησης και κατ' επέκταση το θάνατο του εμβρύου. Τέλος στην περίπτωση τέλεσης της πράξης χωρίς τη συναίνεση της εγκύου ο δόλος πρέπει να καλύπτει επιπλέον και την έλλειψη συναίνεσης⁴².

Λόγοι άρσης του αδικού

Ο άδικος χαρακτήρας της πράξης της τεχνητής διακοπής της εγκυμοσύνης μπορεί να αρθεί, σε κάθε περίπτωση, όταν συντρέχουν οι γενικοί λόγοι άρσης του αδικού, που περιγράφονται εκτενώς στο γενικό μέρος του ΠΚ. Παράλληλα με τη διάταξη που αφορά στην διακοπή της κύησης, περιγράφονται και ειδικοί λόγοι άρσης του αδικού (άρθρο 20 ΠΚ), που παρατίθενται στο άρθρο 304 παρ. 4 ΠΚ, και οι οποίοι είναι αυστηρά προσαρμοσμένοι στο παρόν έγκλημα⁴³. Και στις τέσσερις διαζευκτικά παρατεθειμένες περιπτώσεις πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά δύο προϋποθέσεις. Συγκεκριμένα,

⁴¹ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 72.

⁴² Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 74.

⁴³ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε. σε: Μανωλεδάκη Ι., Ποινικό δίκαιο - Επιτομή γενικού μέρους (επιμέλεια: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε.), Σάκκουλα, 2005, σ. 603.

πρέπει να υπάρχει έγκυρη συναίνεση της εγκύου και η επέμβαση να γίνεται από γιατρό μαιευτήρα - γυναικολόγο με τη συμμετοχή αναισθησιολόγου σε οργανωμένη νοσηλευτική μονάδα⁴⁴. Αναφορικά με τη συναίνεση θα πρέπει να υπογραμμίσουμε κάτι που αναφέρθηκε παραπάνω. Στην περίπτωση που η έγκυος είναι ανήλικη, προκειμένου να αρθεί ο άδικος χαρακτήρας της πράξης απαιτείται και η συναίνεση ενός από τους γονείς ή αυτού που έχει την επιμέλεια του προσώπου της ανήλικης.

Η πρώτη περίπτωση θέτει αποκλειστικά και μόνο χρονικά κριτήρια και αφορά εκείνη της ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης. Προφανώς ο νομοθέτης στην περίπτωση αυτή προβαίνει σε μία στάθμιση δύο εννόμων αγαθών. Αφενός της ύπαρξη του εμβρύου και αφετέρου της ελευθερίας αυτοπροσδιορισμού της γυναίκας, με προφανή υπερίσχυση του δευτέρου εννόμου αγαθού⁴⁵. Στην περίπτωση, λοιπόν, που δεν έχουν συμπληρωθεί δώδεκα εβδομάδες εγκυμοσύνης μπορεί να διακοπεί η κύηση, χωρίς κάποιον επιπλέον όρο.

Η δεύτερη περίπτωση εισάγει λόγους ευγονικούς (ευγονική ένδειξη). Απαιτείται να έχουν διαπιστωθεί, με σύγχρονα μέσα προγεννητικής διάγνωσης, ενδείξεις σοβαρής ανωμαλίας του εμβρύου που επάγονται τη γέννηση παθολογικού νεογνού⁴⁶. Το χρονικό κριτήριο που εδώ τίθεται, επιζητά να μην έχει η εγκυμοσύνη διάρκεια περισσότερο από είκοσι τέσσερις εβδομάδες. Ο λόγος θέσπισης αυ-

τής της διάταξης, που οδηγεί σε άρση του άδικου της τεχνητής διακοπής της κύησης, είναι τα παθολογικά προβλήματα του νεογνού και κατ' επέκταση η δυσκολία στην ανατροφή του, την οποία δεν μπορεί να επιβάλει η έννομη τάξη στην έγκυο.

Η τρίτη περίπτωση αφορά στην ύπαρξη αναπότρεπτου κινδύνου για τη ζωή της εγκύου⁴⁷ ή κινδύνου σοβαρής και διαρκούς βλάβης της σωματικής ή ψυχικής υγείας της. Για την άρση του άδικου χαρακτήρα σε αυτή την περίπτωση απαιτείται ιατρική βεβαίωση του αρμόδιου γιατρού. Η περίπτωση αυτή αποτελεί μία ιατρική ένδειξη, η οποία φέρει αρκετά στοιχεία της κατάστασης ανάγκης του άρθρου 25 ΠΚ⁴⁸. Χαρακτηριστικό σε αυτή την περίπτωση είναι, ότι δεν υπάρχει κανένας χρονικός περιορισμός, καθώς εδώ προέχει η ζωή και η σωματική και ψυχική διασφάλιση της υγείας της εγκύου, ακόμα και αν αυτό συνεπάγεται διακοπή της κύησης.

Τέλος, η τέταρτη περίπτωση αναφέρεται στις περιπτώσεις εκείνες, όπου η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα βιασμού (ΠΚ 336)⁴⁹, αποπλάνησης ανήλικης (ΠΚ 339), αιμομιξίας (ΠΚ 345)⁵⁰ ή κατάχρησης γυναίκας ανίκανης να αντισταθεί (ΠΚ 338 παρ. 1 ΠΚ). Αυτή η σημαντική περίπτωση, αποβλέπει στην εξασφάλιση της ελευθερίας και της αξιοπρέπειας της γυναίκας, η οποία δεν μπορεί να εξαναγκαστεί να γεννήσει ένα παιδί που προήλθε από τις παραπάνω καταστάσεις. Η ηθική αυτή ένδειξη αναθέτει την στάθμιση των συγκρουόμενων εννόμων αγαθών στην ίδια την έγκυο⁵¹. Παρότι ο νόμος ορίζει περιοριστικά αυτές τις τέσσερις περιπτώσεις εγκλημάτων εις βάρος του θύματος, που πλέον κυοφορεί, εντούτοις υποστηρίζεται, με το επιχείρημα της υπέρ της κατηγορουμένης (εγκύου) αναλογίας, η επέκταση του λόγου άρσης του άδικου και σε περίπτωση τέλεσης συναφών με τα

⁴⁴ Είναι χαρακτηριστική η διάταξη (άρθρο 2 παρ. 4) της ΥΑ Α3Β/1987 (ΥΑ Α3Β/Οικ 2799 ΦΕΚ Β' 103/1987): «Τα νοσοκομεία και οι ιδιωτικές κλινικές, που γίνονται οι επεμβάσεις υποχρεούνται να εξασφαλίζουν τις εξής ελάχιστες προδιαγραφές: α) Το χειρουργείο που γίνεται η επέμβαση να διαθέτει εγκατάσταση δικτύου αναισθησιολογικών αερίων και οξυγόνου, να είναι πλήρως εξοπλισμένο με τα απαραίτητα όργανα με πλήρη φαρμακευτική κάλυψη, να διαθέτει επαρκή χώρο ανάληψης των ασθενών και να στελεχώνεται τουλάχιστον από δύο μαίες και το απαραίτητο νοσηλευτικό προσωπικό, και β) Να διαθέτουν καλά οργανωμένη τράπεζα αίματος».

⁴⁵ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 73.

⁴⁶ Η νομολογία έχει κρίνει ως περιπτώσεις τη λευχαιμία και τη μικροκεφαλία του εμβρύου (1845/2006, Αρείου Πάγου, διαθέσιμη σε Ποινική Δικαιοσύνη 2007, σ. 502).

⁴⁷ 5355/1961, Πλημμελειοδικείου Πειραιώς, διαθέσιμη σε Ποινικά Χρονικά 1962, σ. 512.

⁴⁸ Βλ. αναλυτικότερα σε: Συμεωνίδου - Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 73.

⁴⁹ 8/1984, Εφετείου Αθηνών, διαθέσιμη σε Ποινικά Χρονικά 1984, σ. 864 επ.

⁵⁰ 13/1970, Πλημμελειοδικείου Κεφαλονιάς, διαθέσιμη σε Ποινικά Χρονικά 1970, σ. 714.

⁵¹ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε. σε: Μανωλεδάκη Ι., Ποινικό δίκαιο - Επιτομή γενικού μέρους (επιμέλεια: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε.), Σάκκουλα, 2005, σ. 666.

παραπάνω εγκλημάτων⁵². Επιπρόσθετα, ως περιορισμός εδώ τίθεται επιπλέον το χρονικό όριο των δεκαεννέα εβδομάδων εγκυμοσύνης.

Διακεκριμένες μορφές του εγκλήματος

Πέρα από τις βασικές μορφές του εγκλήματος, που εκτέθηκαν παραπάνω, καθορίζονται στο άρθρο 304 παρ. 2 ΠΚ τρεις διακεκριμένες μορφές του αυτού.

Κατά συνήθεια τέλεση

Αρχικά, διαμορφώνεται η περίπτωση της κατά συνήθεια τέλεσης των πράξεων της διακοπής της εγκυμοσύνης ή προμήθειας μέσων για τη διακοπή της (άρθρο 304 παρ. 2 εδ. α' περ. β'). Η περίπτωση αυτή επαυξάνει την ποινική κύρωση από φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών (6 μήνες-5 έτη) σε φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών (2 έτη-5 έτη). Η αυξημένη ποινή προκύπτει από την «κατά συνήθεια» τέλεση των πράξεων.

Για να προσδιοριστεί αυτή η βασική έννοια θα πρέπει να ανατρέξουμε στην ερμηνεία, που δίνει ο ίδιος ο ποινικός κώδικας στο άρθρο 13 εδ. στ' περ. β': συγκεκριμένα ορίζει: «Κατά συνήθεια τέλεση του εγκλήματος συντρέχει, όταν από την επανειλημμένη τέλεση της πράξης προκύπτει σταθερή ροπή του δράστη προς τη διάπραξη του συγκεκριμένου εγκλήματος ως στοιχείο της προσωπικότητας του δράστη».

Η θεωρία προσπάθησε να αντιμετωπίσει την ασάφεια του όρου της «σταθερής ροπής του δράστη», που εμπεριέχεται στην έννοια της κατά συνή-

θεια τέλεσης, αφού υποστήριξε, ότι δεν είναι νοητή η σταθερή ροπή στην τέλεση τεχνητών διακοπών της κύησης. Συγκεκριμένα, θεωρήθηκε ότι στη συγκεκριμένη διακεκριμένη μορφή του εγκλήματος ο νομοθέτης αποσκοπεί στο να καλύψει περιπτώσεις, όπου η τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης τελείται κατ' επάγγελμα από τον γιατρό ή τη μαία έναντι υψηλών αμοιβών. Μάλιστα, για να αιτιολογήσει το λόγο της μη ακριβούς θέσπισης από το νομοθέτη αυτής της περίπτωσης της «κατ' επάγγελμα» τέλεσης, ισχυρίστηκε, ότι μετά τη διαπίστωση της επαγγελματικής οργάνωσης δεν τον ενδιαφέρει αν η συγκεκριμένη πράξη γίνεται με «σκοπό του δράστη για πορισμό εισοδήματος» (άρθρο 13 εδ. στ' περ. α' ΠΚ)⁵³.

Πρόκληση βαριάς πάθησης σώματος ή διανοίας της εγκύου

Η επόμενη διακεκριμένη μορφή του εγκλήματος τυποποιείται στο άρθρο 304 παρ. 2 εδ. β' περ. α' και αφορά την περίπτωση εκείνη, όπου από τη διακοπή της κύησης ή την χορήγηση μέσων για τη διακοπή της προκαλείται βαριά πάθηση του σώματος ή της διανοίας της εγκύου. Το έγκλημα αυτό είναι ένα εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο έγκλημα. Συγκεκριμένα, η πράξη της διακοπής της κύησης ή της χορήγησης μέσων για τη διακοπή συνδέεται με την βαριά πάθηση του σώματος ή της διανοίας της εγκύου με σχέση αιτίου - αποτελέσματος. Μάλιστα το αποτέλεσμα αυτό, όπως σε όλα τα εκ του αποτελέσματος εγκλήματα, πρέπει να οφείλεται σε αμέλεια του δράστη (άρθρο 29 ΠΚ)⁵⁴. Η συγκεκριμένη πράξη τιμωρείται και πάλι με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών (2-5 έτη).

Πρόκληση θανάτου της εγκύου

Η τρίτη και τελευταία περίπτωση αφορά το δεύτερο εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο έγκλημα, όπου από την πράξη της διακοπής της κύησης ή της χορήγησης μέσων για τη διακοπή της επέρχεται ο θάνατος της εγκύου. Σε αυτή την περίπτωση, ο θάνατος αποτελεί το αποτέλεσμα της πράξης της

⁵² Συγκεκριμένα οι απόψεις οι οποίες διατυπώνονται δέχονται την αναλογική εφαρμογή αυτού του λόγου άρσης του αδικού σε εγκλήματα, τα οποία παρουσιάζουν όρους ανάλογους με αυτούς, που έχει αξιολογήσει ο νομοθέτης στα παραπάνω τέσσερα εγκλήματα. Η κρατούσα άποψη υποστηρίζει την αναλογική εφαρμογή στα εγκλήματα της απατηλής επίτευξης συνουσίας (341 ΠΚ), κατάχρησης ανηλίκου σε ασέλγεια (342 ΠΚ) και ασέλγειας με κατάχρηση εξουσίας (343 ΠΚ) (Μπέκας Γ., Η προστασία της ζωής και της υγείας στον ποινικό κώδικα, Π. Ν. Σάκκουλας, 2004, σ. 502 / Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά της ζωής, Σάκκουλα, 2001, σ. 750). Άλλη άποψη δέχεται την εφαρμογή μόνο στα 341 και 342 ΠΚ (Ανδρουλάκης Ν., Ποινικόν Δίκαιον (ειδικό μέρος), Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1974, σ. 93).

⁵³ Ανδρουλάκης Ν., Ποινικόν Δίκαιον (ειδικό μέρος), Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1974, σ. 104 / Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 75.

⁵⁴ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε. σε: Μανωλεδάκη Ι., Ποινικό δίκαιο - Επιτομή γενικού μέρους (επιμέλεια: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε.), Σάκκουλα, 2005, σ. 247-248.

διακοπής της κύησης ή της χορήγησης μέσων για τη διακοπή της, που προέρχεται αιτιακά από αυτήν, και καλύπτεται από αμέλεια του δράστη⁵⁵. Η απειλούμενη ποινή διαμορφώνεται σε κάθειρξη μέχρι δέκα ετών (5-10 έτη).

Απόπειρα

Αρχή εκτέλεσης του εγκλήματος έχουμε από την στιγμή που γίνεται η μυϊκή ενέργεια, που μπορεί να οδηγήσει σε θανάτωση της εγκύου. Η απλή εισαγωγή της εγκύου σε κλινική όπου γίνονται διακοπές κύησης, δεν αρκεί για να στοιχειοθετηθεί απόπειρα του εγκλήματος⁵⁶.

Συμμετοχή

Όταν η πράξη πραγματώνεται με τη συναίνεση της εγκύου, ο δράστης και η έγκυος εμφανίζονται ως συναυτουργοί του εγκλήματος⁵⁷. Ο καθένας πραγματώνει διαφορετικούς τρόπους, οι οποίοι αποτυπώνονται σε δύο περιπτώσεις. Στην πρώτη περίπτωση ο δράστης διακόπτει την κύηση και η έγκυος δίνει τη συναίνεσή της, ενώ στη δεύτερη ο δράστης χορηγεί μέσα στην έγκυο για τη διακοπή της κύησης και η έγκυος διακόπτει την κύηση. Για την τιμωρία τους θα εφαρμοστούν όσα αναφέρθηκαν παραπάνω⁵⁸.

Επίλογος

Κλείνοντας τη διερεύνηση αυτού του σοβαρού ποινικού, αλλά και ευρύτερα κοινωνικού ζητήματος, αξίζει να επισημανθεί η ιδιαιτερότητα αυτού του εγκλήματος. Η άμβλωση αποτελεί ένα έγκλημα, του οποίου οι περιπτώσεις της μη τιμώρησης (των ειδικών δηλαδή λόγων άρσης του αδικού) κατέχουν κεντρικό ρόλο στην όλη προβληματική. Παρατηρείται συνεχώς μία τάση αποποινικοποίησης της άμβλωσης με την αναγνώριση του δικαιώματος της εγκύου σε αυτήν.

Οι επικρίσεις⁵⁹, οι οποίες έλαβαν χώρα παραπά-

νω, αποτελούν ένα ενδεικτικό δείγμα των αλλαγών που πρέπει να υιοθετηθούν από το νομικό καθεστώς των άμβλώσεων⁶⁰. Αρχικά, επιτακτικός είναι, αφενός ο διαχωρισμός του εγκλήματος αυτού από τα υπόλοιπα εγκλήματα, που στρέφονται κατά της ζωής, και αφετέρου η πανηγυρική ανάδειξη του εννόμου αγαθού που θίγεται. Συγχρόνως, αναγκαία είναι η οριοθέτηση και σαφής θέσπιση της διακεκριμένης μορφής της κατ' επάγγελμα τέλεσης, η οποία θα πρέπει να αντικαταστήσει την περίπτωση της κατά συνήθεια τέλεσης της πράξης, που παραπέμπει σε अपαραχαιωμένα πρότυπα συμπεριφοράς. Σημαντική θα ήταν, εξάλλου, και η μείωση της ποινής σε εκείνον, που προμηθεύει στην έγκυο μέσα για τη διακοπή της κύησης, ο οποίος παρότι εμφανίζεται νομικά ως απλός συνεργός, εντούτοις καταλήγει να τιμωρείται με την ποινή του ολοκληρωμένου εγκλήματος. Τέλος, ωφέλιμη θα ήταν η αναπροσαρμογή των χρονικών ορίων των ενδείξεων, που αποτελούν ειδικούς λόγους άρσης αδικού σε σύγχρονα νομικά και κοινωνικά πλαίσια.

⁵⁵ 15/2002, Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου Καβάλας, διαθέσιμη σε Ποινική Δικαιοσύνη 2003, σ. 1298.

⁵⁶ Συμμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 74.

⁵⁷ 1189/1979, Αρείου Πάγου, διαθέσιμη σε Ποινικά Χρονικά 1980, σ. 243.

⁵⁸ Βλ. χαρακτηριστική υποσημείωση 37.

⁵⁹ Χαρακτηριστικές είναι εκείνες, που αναφέρ-

θηκαν στο προστατευόμενο έννομο αγαθό, στο ερμηνευτικό ζήτημα της διακεκριμένης μορφής της κατά συνήθεια τέλεσης της πράξης και τέλος στα πλαίσια των ποινών, που κατοχυρώνονται.

⁶⁰ Πρβλ. Το σχέδιο Ποινικού Κώδικα της Επιτροπής Μανωλεδάκη: Διέξοδος (;) στα προβλήματα της ποινικής δικαιοσύνης, Σάκκουλα, 2013, σ. 234-235 (κείμενο νόμου), 366-367 (αιτιολογική έκθεση).